
Bojoval jsem v řadách wagnerovců

Marat Gabidullin

Salma, rozkládající se na úbočí hory, se proměnila na město duchů. Koncem ledna byla konečně osvobozena. O pár dní později doprovázela moje skupina průzkumnou jednotku syrské armády při kontrole sousední vesnice. Objevili jsme místo skvěle připravené k obraně díky důvtipu talentovaného budovatele opevnění. Zdi z tvárnice působily na první pohled křehce, ale zevnitř byly zpevněny barely naplněnými kameny. Ve skutečnosti to byly mohutné hradby. Výklenky vyhloubené v betonu u vchodů do domů umožňovaly střelcům, aby se při dělostřeleckém útoku v klidu a beze strachu o život kryli. Dům ze železobetonových desek se po výbuchu prohnul a byl proměněn na dobře vybavený bunkr, odkud bylo možné kontrolovat hlavní ulici i přilehlé uličky. Průzkum, z naší strany opatrný, ze syrské strany chaotický a hlučný, ukázal, že *duši* odešli, aniž by opevněné místo využili k tomu, k čemu bylo určeno.

Návrat do Salmy byl dlouhý a úmorný, a to, že silnice byla asfaltovaná a ne obyčejná horská pěšina, stoupání nijak neulehčovalo. Jelikož jsme nesli těžký náklad munice, postupovali jsme pomalu, jen co noha nohu mine, jako potápěči ve skafandru. Udýchání, lýtka v jednom ohni. Ostatně nemohli jsme ani spěchat ani rytmicky dýchat, protože před námi šli Syřané a ti se často zastavovali, aby si odpočinuli. A pravidla zakazovala, abychom je předešli, protože naší povinností bylo při opuštění obydlených oblastí kolonu uzavírat. V polovině cesty jsem si uvědomil, že i moji chlapci potřebují časté přestávky, aby nabrali dech a počkali na opozdilce. Mrzel jsem se na sebe, že jsem při výcviku v kampusu dával přednost tréninku taktiky na

úkor fyzických cvičení. Dnes jim při horském přechodu chyběla vytrvalost. Po pravdě řečeno si žoldnéři mysleli, že jsou ve vynikající formě a fyzické testy, běh a kliky považovali za vrtochy nadřízených. Navíc byl před odjezdem do Sýrie program tréninků silně zredukován kvůli nedostatku času. Měl jsem je nechat víc běhat a ještě jim přidat k zátěži pytle s pískem, aby dosáhla váhy bojové výstroje! Nyní se většina skupiny do kopce vleče a nedodrжуje pravidelné rozestupy. Z únavy zapomínají, že uvolnit se mohou ve válce jenom na své matraci v ležení pod dohledem strážce. Ztrácet pozornost na cestě v zóně, která ještě nebyla prozkoumána, v blízkosti sotva osvobozeného města, bylo nepřípustné. Stále jsem musel svým mužům připomínat řád. Vida, k čemu vedla má příliš velká shovívavost. Měl jsem své vojáky podrobit mnohem tvrdšímu tréninku, i když byli unavení. Rozhodně byli schopní snést větší námahu. To jejich naparování, zkušenost z Čečny a Donbasu, stojí za zlámanou grešli, když se kvůli velké námaze vzdají cíle. Neměl jsem s nimi diskutovat, litovat je, rozmazlovat je. Měl jsem je donutit. A ty nejvzpornější vyhodit.

Korunu jsem tomu nasadil, když jsem se rozhodl poslat Zolotého do Latákie k disciplinárnímu řízení, protože jsem byl ještě mrzutější. Musel jsem se zbavit zkušeného bojovníka z důvodu triviálního až běda. Nechal mě, svého velitele, úplně samotného, bez ochrany, když jsem vyjednával se syrskou průzkumnou skupinou. Šel s ostatními napřed. Když jsem se vrátil a nenášel ho, musel jsem zavolat velitele Kirpičovy skupiny, aby mi pomohl najít mé pátrače, kteří prokázali trochu moc nezávislosti. Musel jsem si vyhnat z hlavy představu, že možná podlehl svodu naplnit si kapsy – většina domů byla opuštěna ve spěchu, protože majitelé, prchající před boji, si nestihli nic odnést. Nedokázal jsem si jeho chování vysvětlit. Když se Zolotoj pokusil omluvit „špatně jsem rozuměl“, „ztratil jsem tě z dohledu“, kategoricky jsem ho odbyl: „Jestli nejsi schopen pochopit svůj úkol a necháš velitele samotného, pak tady nemáš co dělat.“

Vepředu zase zpomalili. Tentokrát se kulometník, jehož spolubojovníci nedostatečně podpořili, posadil na krajnici, aby si oddychl. Začínal jsem toho mít dost. Syrstí pátrači, na rozdíl od ruských, šli prakticky s prázdnýma rukama, mohli mu pomoci nést kulomet a munici. Museli jsme se zastavit a čekat.

Na kraji předměstí Salmy jsme konečně nastoupili do kamionů, které na nás čekaly, aby nás odvezly do Tally. Po návratu do kempu jsme se shromáždili, abychom průzkumnou akci zhodnotili. Všechno proběhlo tak, jak jsem předvídal. Když jsem pronesl svou stížnost na Zolotého, vyslechl jsem si na oplátku argumenty na jeho obranu a poté jeho žádost, aby se nestal obětí přehnaných opatření. Přijal jsem to, ale s podmínkou a hrozbou vyhazovu při sebemenším prohřešku.

Bylo jasné, že Zolotému prostě ruply nervy, stává se, že pud sebezáchovy se v době války otupí. Byl to dobrý bojovník, přímočarý a zkušený, ale měl tendenci až moc rychle ztratit pozornost, když nehrozilo bezprostřední nebezpečí. Nepředvídal napadení ze zálohy, ani osamělého kamikadze, který by se mohl vyhodit do povětří nebo zahájit palbu. I kdybychom věděli, že ve městě není ani jeden *duch*, vousáči by nás stejně nenechali obsadit strategické pozice kontroly hlavních os. V žádném případě jsme nesměli přestat být ve střehu.

Později na nemocničním lůžku jsem si tuto misi připomněl. Nebylo to ani poprvé ani naposled, co jsem musel vynakládat energii a čas, abych své podřízené donutil plnit poměrně jednoduché, ale nezbytné rozkazy. Mohl a měl jsem uplatňovat svou autoritu velitele a poslat jednoho nebo dva vojáky domů bez žoldu. Ale nikdy jsem to neudělal a později jsem toho litoval.

Jednou, když jsem požádal své družstvo, aby vykopalo žumpu, muži se vzepřeli. Podle nich jsem je chtěl ponížít. Co to na nás šéf chce? Můžeme klidně chodit do křoví. Ale vzhledem k blízkosti fronty, slabé obranyschopnosti našich syrských spojenců a velmi pravděpodobnému vniku nepřátelských sabotérů to šéf považoval za příliš nebezpečné. Bylo lepší si při srání dřepnout na místě, kam hlídka dohlídne, než se zdejchnout do houští a riskovat, že ti tam podříznou hrdlo. „Je třeba umět lidi potrestat, když si to zaslouží,“ opakoval jsem si donekonečna. Což mi nebránilo v tom, abych vždycky v poslední chvíli projevil zbytečnou shovívavost.

Při pobytu v nemocnici mi došlo, že můj nedostatek kvalifikace pro funkci velitele žoldnéřů byl do nebe volající. Sám jsem si měl uvědomit výjimečnost našich jednotek. Potřeboval jsem současně mužstvo sestavit a naučit je, jak přežít a zvítězit v prostředí bez nařizujících omezení, kde pozice velitele nespočívá v hodnosti, nýbrž v autoritě, které u svých podřízených dosáhne, a v důvěře, kterou do něho ti, které vede do boje, vkládají. Na rozdíl od armády s její přísnou hierarchií, kdy šéfové říkají svým podřízeným „drž

hubu, to já rozhoduji, ty jsi jen hovno“, u žoldněřů případně role velitele tomu, kdo se pro ten džob nejlíp hodí. A také je tu určitá forma vojenské demokracie s kolektivním rozhodováním, ať už jde o cvičení, nebo o věci, které je třeba zdokonalovat.

Mým úkolem bylo vysvětlit svým oddílům, že taktika se může měnit na základě dokonalosti zbraní, ale pravidla přežití se ve válce nemění. A jestli nějaký žoldněř považuje za ponižující dodržovat základní požadavek opatrnosti, je lepší, když skupinu ihned opustí, než aby své kamarády přivedl do nebezpečí na bitevním poli, kde sebemenší nedbalost jednoho může dopadnout na všechny. Je možné vyčerpávat bojovníky do krajnosti při cvičení, ale je to marné, jestliže jim není všřípeno dodržování maličností, jejichž opomenutí může zmařit snahy všech.

Mnozí se nikdy nepovznesou nad svou počáteční náturu – víte, „opravdoví chlapi“ se nemusí snížit ke kopání latrín, jsou tu, aby bojovali, ne aby se hrabali v hlíně. Nevědí, že arogance a hrdost jsou známky hlouposti, která nemá nic společného s vojenskou profesionalitou. Z takových se neměli stát žoldněři.

Často jsem se setkával s jiným aspektem mentality námezdních vojáků – přehnanou sebedůvěrou. Očividně zkušené váleční veteráni odmítali jednoduché, ale životně důležité instrukce pod záminkou, že nejsou použitelné na bitevním poli. Byli nevypočitatelní, jednali podle situace a na své nabyté zkušenosti zapomínali. Respektování pravidel vyžaduje vůli a sebeovládání a všichni nejsou schopni si přiznat, že jim tyto vlastnosti chybí. Ve skutečnosti často veškerá vojenská zkušenost těchto ostřílených válečníků spočívá ve štěstí, které jim pomohlo vyvážnout živi z těžkých situací, do kterých se vehnali vlastní hloupostí. A co je nejhorší, nikdy si z toho nevzali žádné poučení.

Měl jsem pravdu, když jsem čas od času dělal kompromisy, místo abych byl přísný a systematický? Pokaždé když si tuto otázku kladu, docházím ke stejnému závěru: každá situace vyžaduje zvláštní přístup a nelze soudit všechna provinění stejným způsobem.

* * *

Nebe bylo pokryté mraky a vytrvale pršelo. Hned liják, hned zase mrholení, vzduch obtěžkaný šedou masou. Vesnice krčící se vysoko na vrcholu západního svahu soutěsky byla utopená v nevlídném vlhku. Obrysy domů a stromů rozmazané mlhou a deštěm působily truchlivě. V těchto zemích silné deště vždycky komplikovaly boj. Svahy byly kluzké a skoro nesjízdné, zatímco skrz hustá mračna usazená na hřebenech nebylo nic vidět. Náporu větru destabilizovaly průzkumné drony, baterie se jim rychle vybíjely. Nicméně počasí nebylo taková komplikace pro moderní průzkumné přístroje jako pro přemísťování a manévrování bojových skupin.

Už dva dny jsme byli bez práce a bez instrukcí. V této nečekané pauze mezi boji jsme hlavně odpočívali. Nabírali jsme síly. Mezi dvěma siestami se chlapci věnovali opravám, ověřovali výzbroj a drony, udržovali a mazali zbraně, třídili munici. A přitom se sušili u kamen instalovaných v pokojích.

Při ranní schůzi nám Ratnik nedal žádné zvláštní rozkazy, jenom připomněl, abychom zůstali bdělí. Bloumal jsem od pokoje k pokoji, nakoukl k ostřelovačům: byli dobře odpočatí a klábosili o všem možném. Chodbou o kus dál v přednáškovém sále jsem se zeptal Muzikanta, jestli říkali v rádiu něco zajímavého. Ale nic, jen výměna běžných informací. Na verandě jsem natrefil na Tana, který se hrabal v hořáku a chystal se vařit kafe podle svého tajného receptu.

Znali jsme se s Tanem dlouho, už od naší první mise v Sýrii v roce 2015. Tam jsme se spřátelili. Tan byl dostatečně vyspělý, věkem i zkušenostmi, a byl mi sympatičtější než ti mladí žoldnéři bez jediného bílého vlasu a nejnepatrnější bolesti v kříži, co překypovali bojovností a odvahou a ještě neměli příležitost trpět. Ale skutečnými přáteli jsme se stali až po nepříjemnosti s Vlkem, naším srbským velitelem.

Vlk byl naprostý nevzdělanec ve vojenství, potřeštěnec a náfuca. Absolvent policejní školy. O vojenské taktice měl jen nejasné tušení, zato nikdy nevynechal příležitost předvést, jak je důležitý a jaký je ostřílený válečník, který každého nevybíravým způsobem poučí. Všechny své krajany ovládal, udržoval v nich přesvědčení, že jen jeho autorita a jeho moc je zachráni před smrtí v cizí zemi. Srbští žoldnéři byli také většinou bývalí policajti a z jejich jednání zůstával často profesionálním vojákům rozum stát. Nebyli to vůbec špatní chlapi a byli stateční, ale pod vlivem Vlka se stali mistry v umění vyhnout se povinností vázaným na misi. Vlk se řídil heslem rozděl a panuj a za krátké období svého velení vytvořil napětí mezi Srby a ostatními bo-

jovníky čty. Při opravdovém boji by takové neshody uvnitř jednotky mohly vést ke katastrofě.

Když jsem přijel do Sýrie, chvíli jsem váhal, ale pak jsem to nevydržel a požádal Beethovena, aby problém se svým velitelem čty vyřešil. Opíral jsem se o konkrétní příklady, popsal jsem neschopnost Vlka coby šéfa a navrhl jsem mu, aby si poslechl svědectví jiných ruských bojovníků. Beethoven na to přistoupil, svolal chlapy a vyslechl si jejich názor. Byli zajedno: nikdo už Vlka nesnášel a všichni se báli, že pod jeho velením budou zmasakrováni. Beethoven se jich pak zeptal, kdo by tedy podle nich měl řídit skupinu, koho by byli ochotni následovat. Skoro všechny oči se obrátily na mě. Tak jsem se při této misi stal velitelem jednotky.

Když jsme se vrátili do Ruska do centra výcviku, Vlk podal stížnost, kde všechno, co se stalo, označil za sabotáž. To mohlo vést k propuštění jeho bývalých podřízených. Jako dokonalý intrikán neudal celou skupinu, ale jen část, a některé chlapy ze svého seznamu spiklenců vyloučil. Třeba Tana, protože doufal, že nás rozeštvé. Špatně si to spočítal. Při shromáždění se Tan k Srbům nepřidal, nýbrž dokulhal ke skupině „rebelů“, po jejichž boku celou misi prožil.

Byl jsem hodně překvapený postojem štábních důstojníků. Ani je nenapadlo se aférou zabývat a pokusit se pochopit důvody toho konfliktu. Vlko hlášení přijali a požadované písemné výpovědi mu přislíbili. Všem „vzbouřencům“ hrozilo propuštění do civilu. Beethoven musel osobně zakročit, aby věci uvedl na pravou míru. Dopisy zůstaly nepodepsané, četa byla rozpuštěna a byl vydán rozkaz neobtěžovat chlapce, kteří svou práci dělali poctivě.

Ta příhoda byla pro mě poučením: když velitel není schopen metodicky a systematicky své muže cvičit, nakonec je proměněn na beztvárovou línou tlupu. V jednotkách, které nejsou trvale zaměstnané smysluplnou vojenskou činností, se daří intrikám a pomluvám. Na bitevním poli taková jednotka okamžitě ztrácí soudržnost a stává se neovladatelnou.

* * *

Tan byl rád, že mě vidí, mohli jsme si popovídat u hrnku voňavého kafe se špetkou zázvoru, připraveného podle jeho receptu. Bavili jsme se o posledních událostech i o naší první cestě do Sýrie. Tehdy jsme byli mile překvapeni upřímnou radostí, kterou způsobil příjezd Rusů Sýřanům, od úředníků, kteří nás přivítali na letišti, po obyčejné obyvatele. Po čtyřech letech pokračující občanské války už byli lidé unavení životem ve strachu z toho, co bude. Už nespolehalo ani na svou neduživou armádu ani na spojence ze sousedních států.

Vstup Rusů do války byl přijat s opravdovým nadšením. Na první pohled nebyly nikde znát vnitřní boje, které zemi rozpoltily. Stánky přetékalý zbožím, obchod všude jen kvetl, nikde nejmenší známka nouze o potraviny nebo o základní životní potřeby. Veselé a bezstarostné davy lidí se proháněly po ulicích měst a dělaly dojem, že jim nic nechybí. Bylo mezi nimi mnoho mladých. Kavárny a restaurace byly večer plné. Jen z vyprávění těch, kteří se vrátili z fronty, bylo možné si uvědomit, že válka je velmi blízko, že se denně střílí a lidé umírají.

Při této první misi se plánovalo, že žoldnéři budou umístěni v Idlibu, ale nakonec jsme se žádného boje nezúčastnili. A přece bylo všechno přichystané, stáli jsme v první linii, připravovali se na očekávané bitvy, sledovali nepřítele. Všechno zvrátila jedna tragická událost. Bylo to moje první setkání se smrtí v té nejkrutější podobě.

Stáli jsme s Tanem asi deset metrů od stanu, když přiletěla raketa od *duchů*. Dopadla bez varování, ozvala se jen rána po výbuchu uvnitř stanu. Když jsem do něj vešel, strnul jsem hrůzou. Roztrhané látky, rozmetané kusy lůžek, zranění nebo mrtví vojáci, otevřené rány. Zmrzačená a vyvržená těla ještě dýchala a škubala sebou, propletená se znetvořenými mrtvolami těch, kteří se ani neprobudili. Obraz výbuchem střely rozpůlené tělesné schránky a druhý, živého mozku a všech těch urvaných končetin, se mi navždycky zaryl do paměti. Ranění zoufale volali o pomoc. Vytáhl jsem jednoho z nich a znovu se vrhnul do stanu. Byl jsem v šoku z toho, co jsem viděl, jednal jsem zmateně. Úplně jsem zapomněl na instrukce vojenských doktorů – nejdřív zastavit krvácení a obvázat rány těm, kteří jsou zticha. Přiběhli další žoldnéři, aby zachraňovali ty, co ještě mohli žít. Ale kde byl Tan? Otočil jsem se a našel ho, jak si přivazuje škrtidlo na nohu kousek nad krvácející ranou. Zasáhla ho střepina granátu. Z těch, co byli blízko výbuchu,

jsem byl jediný, kdo z toho vyšel bez šrámu. Pomohl jsem Tanovi vzdálit se od stanů a ovázat mu ránu.

Ztráta tolika mužů naráz zřejmě rozhodila nejenom vedení Společnosti, ale také velení oficiálního ruského kontingentu. Nikdo nevěděl, jak reagovat, ani co s mrtvými. Po krátkém váhání bylo rozhodnuto ukončit účast žoldněřů ve válce a bez otálení je dopravit zpět do vlasti...

Postupně se k nám přidávali další pátrači a naše důvěrná schůzka se změnila na velký večírek, kde každý předváděl své dovednosti. To spontánní shromáždění trvalo po zbytek dne a vedle vtipů a nezávazného tlachání tu zbyl prostor i na vážnější rozhovory o vojenských otázkách. Pak nastala noc. Stmívání zde bylo vždycky rychlé. Diskuse ustaly samy od sebe. Každý se ponořil do svých myšlenek, vzpomínek namířených do dálky, na sever, tam, kde se prostírala obrovská země s věčnými problémy, ale přece jen to byla naše vlast. Žili tam naši přátelé, rodiče, ženy a děti. S nostalgií jsme vzpomínali na svítání i západy slunce, na nekonečnou tajgu, jezero Bajkal, pláne středního Ruska a hluboké lesy Uralu, na baškirský med, vodku a tolik jiných věcí.

Zítřka už určitě budeme mít práci. Ale nikdo nemá chuť myslet na zítřek. Dnes je nám dobře. Všichni spolu, živi, plní energie. Brzy tři z nás už nebudou a polovina skončí misi v nemocnici. V tuto chvíli však prší, je vlhko a šedivo. Dnes je odpočinkový den.

Přeložila Hana Polívková